

Hoe zit het met... de sector kanton?

De bestuurlijke onderbrenging van de sector kanton bij de rechtbanken heeft belangrijke gevolgen voor de sectorale bevoegdheid in burgerlijke zaken. In deze aflevering van de rubriek enkele praktische opmerkingen hierover, en over overgangsrecht.¹

Willem Heemskerk
redactielid

Per 1 januari 2002 – dat is althans op het moment van het ter perse gaan van dit nummer nog de verwachting² – zullen in werking treden de Wet Herziening van het procesrecht voor burgerlijke zaken, in het bijzonder de wijze van procederen in eerste aanleg (wetsvoorstel 26 855), de daarmee verband houdende Aanpassingswet (wetsvoorstel 27 824), de Wet organisatie en bestuur gerechten (wetsvoorstel 27 181), de Wet Raad voor de rechtspraak (wetsvoorstel 27 182), en de Aanpassingswet modernisering rechterlijke organisatie (wetsvoorstel 27 878).

In de Wet organisatie en bestuur gerechten is met name de Wet op de rechterlijke organisatie (RO) drastisch onder handen genomen, met als althans voor de rechtspraak belangrijkste wijziging dat de kantongerechten als onafhankelijke gerechten zullen verdwijnen en als ‘sector kanton’ onderdeel gaan uitmaken van de rechtbanken (niet langer *arrondissementsrechtbanken*, aldus art. 2.1.1 sub a RO-nieuw). Daar waar wetsvoorstel 24 651 het juist in verband met de voorgestelde integratie van de kantongerechten en de rechtbanken niet haalde, zullen de kantongerechten nu toch naar de geschiedenisboeken worden verwezen, tenminste op papier. Praktisch is gegarandeerd dat alle huidige kantongerechtslocaties via art. 2.3.1.2 lid 2 en 2.3.2.1 lid 2 RO-nieuw zullen worden aangewezen als nevenvestigings- c.q. nevenzittingsplaats van de desbetreffende rechtbank.³

Absolute bevoegdheid

De bestuurlijke onderbrenging van de sector kanton bij de rechtbanken heeft grote implicaties voor – kort gezegd – de absolute of beter nog, sectorale bevoegdheid in burgerlijke zaken. Thans is de absolute bevoegdheid van rechtbanken in burgerlijke zaken geregeld in de art. 53 en 55a RO, welke inhouden dat de rechtbanken in eerste aanleg kennis nemen van alle rechtsvorderingen respectievelijk verzoekschriften, die niet bij wet verklaard zijn tot de bevoegdheid van de kantongerechten, de hoven of de Hoge Raad. Uitzonderingen voor wat betreft de (huidige) absolute bevoegdheid van kantongerechten vindt men in de art. 38-43a RO. Naar komend recht zal de absolute bevoegdheid van de rechtbanken zijn geregeld in art. 2.3.1.3 RO-nieuw, luidende: ‘De rechtbanken nemen in eerste aanleg kennis van alle burgerlijke zaken, behoudens bij de wet bepaalde uitzonderingen.’ Een dergelijke uitzondering zal voortaan *niet* zijn dat een zaak tot de absolute bevoegdheid van de sector kanton behoort, omdat deze immers onderdeel van de rechtbank zal uitmaken. Dat is dan ook de reden dat de sectorale competentiebepalingen die betrekking hebben op de kantonrechter nieuwe stijl niet in de Wet op de rechterlijke organisatie, maar in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn ondergebracht, te weten in de art. 2.2A.1-2.2A.6 Rv-nieuw, welke naar alle waarschijnlijkheid zullen worden vernummerd tot de art. 93-98 Rv-nieuw. Art. 2.2A.1/93 Rv-nieuw bevat een

Hoe zit het met...

compilatie van de art. 38-42 RO, met een aanpassing van de competentiegrens tot € 5.000 in plaats van het huidige bedrag van f 10.000. Art. 43 RO keert terug in art. 2.2A.4/96 Rv-nieuw, terwijl de overige bepalingen gaan over cumulatie van vorderingen (art. 2.2A.2/94 Rv-nieuw), eiswijziging (art. 2.2A.3/95 Rv-nieuw), reconventie en vrijwaring (art. 2.2A.5/97 Rv-nieuw) en verwijzing naar de meervoudige kamer van een andere sector (art. 2.2A.6/98 Rv-nieuw).

Het huidige art. 43a RO, dat bepaalt dat de kantonrechters kennis nemen van burgerlijke zaken die met een verzoekschrift worden ingeleid, voor zover de kennisgeving daarvan hun door de wet is opgedragen, keert verrassend genoeg niet terug in het wetsontwerp. Dat brengt echter niet mee dat de kantonrechters voortaan geen verzoekschriftprocedures meer zullen behandelen; nog steeds moet worden aangenomen dat de kantonrechter van een verzoekschrift kennis neemt, als de materiële wet (bijvoorbeeld – het ongewijzigde – art. 1:250 BW) dat uitdrukkelijk bepaalt.

Wat de relatieve bevoegdheid van de kantonrechters nieuwe stijl betreft, gelden voor de dagvaardingsprocedure dezelfde bepalingen als voor de sector civiel van de rechtbanken, te weten de art. 2.2.1-2.2.12/99-110 Rv-nieuw, waarvan de art. 2.2.2/100, 2.2.3/101 en 2.2.5/103 zijn ontleend aan art. 98 Rv. In verzoekschriftprocedures is dat niet anders, zie de art. 3.2.1-3.2.7/262-269 Rv-nieuw.

Dagvaarding nieuwe stijl

Hoe dient een dagvaarding nieuwe stijl voor bijvoorbeeld de kantonrechter te Leiden eruit te zien? Naar mijn mening dient gedaagde te worden gedagvaard 'om op woensdag, de ... tweeduizendtwee, des voormiddags te 10.00 uur, in persoon of bij gemachtigde te verschijnen ter terechtzitting van de rechtbank te 's-Gravenhage, sector kanton, nevenvestigingsplaats Leiden, alsdan en aldaar zittinghoudende in het Kantongerechtsgebouw aan de Witte Singel 1'.

Eiser kan zich in zijn dagvaarding uiter-

aard zowel wat sectorale als wat relatieve bevoegdheid betreft vergissen; ten aanzien van het eerste zal art. 1.8.2a/71 Rv-nieuw – geplaatst bij de algemene bepalingen dus óók van toepassing in de verzoekschriftprocedure – tot een rigoureuze wijziging van het huidige systeem leiden. Verwijzing binnen een rechtbank van of naar de sector kanton zal niet slechts op verlangen van één van partijen plaatsvinden – tot uitdrukking gebracht in een bevoegdheidsincident – maar ook ambtshalve; de rechter kijkt daarbij niet langer naar de grondslag van de vordering, zoals blijkens de dagvaarding door eiser gesteld⁴, maar beslist 'aan de hand van zijn voorlopig oordeel over het onderwerp van het geschil', zodat daarbij ook de stellingen van gedaagde in aanmerking worden genomen.

Oneigenlijke prorogatie, waartoe thans art. 157 Rv leidt, zal met de ambtshalve beoordeling niet langer tot de processuele valkuilen behoren, zodat art. 157 Rv in het wetsvoorstel ook niet terugkeert. Ook nieuw is dat tegen (het achterwege laten van) verwijzing geen hogere voorziening openstaat en dat de rechter naar wie is verwezen aan die verwijzing is gebonden.

Dus als, terug naar het voorbeeld, naar de mening van de Leidse kantonrechter niet hij maar de sector civiel van de Haagse rechtbank bevoegd is, dan dient hij een verwijzingsbeslissing – in dagvaardingszaken: een (niet-appellabel) vonnis – te nemen, waarin hij vermeldt op welke wijze partijen dienen te verschijnen, te weten (in het voorbeeld) bij procureur. Verder vermeldt hij in dat vonnis een nieuwe roldatum bij de Haagse rechtbank, waarop dient te worden voortgeprocedeerd en beveelt hij slechts in het geval van verstek oproeping van de gedaagde bij exploit tegen die datum, onder betekening van het verwijzingsvonnis. Na verwijzing kunnen zich in verband met het al dan niet stellen van procureur complicaties voordoen⁵, maar één complicatie zal zich naar mijn mening niet kunnen voordoen, te weten dat de zaak niet is/wordt aangebracht. Hoewel daar in de parlementaire geschiedenis voor zover ik kan nagaan niet met zoveel woorden over wordt gesproken, vloeit naar mijn mening uit de wettelijke systematiek voort

dat de verwijzingsrechter er zelf voor zorgt dat de zaak op de door hem bepaalde nieuwe roldatum (van zijn eigen rechtbank, maar een andere sector) ook staat ingeschreven.

Appèl van kantongerechtsvonnis

Art. 2.4.1.3 lid 1 RO-nieuw bepaalt dat de gerechtshoven in hoger beroep oordelen over de daarvoor vatbare vonnissen en beschikkingen in burgerlijke zaken (en strafzaken) van de rechtbanken in hun ressort, zodat het artikel in zoverre overeenstemt met art. 69 RO. Consequentie van de bestuurlijke onderbrenging van de kantongerechten bij de rechtbanken is echter dat het hoger beroep van een kantongerechtsvonnis – ingevolge art. 332 lid 1 Rv-nieuw zal een appellabiliteitsgrens van € 1.750 (in plaats van f 3.500) gelden – ook voor het gerechtshof zal dienen te worden gebracht, zodat de rechtbanken hun functie van appèlrechter zullen gaan verliezen.

Overgangsrechtelijk gezien kan het appèl van een kantongerechtsvonnis tot wonderlijke taferelen leiden. Overgangsartikel VII van wetsvoorstel 26 855 bepaalt immers in lid 2 eerbiedigende werking ten aanzien van de *mogelijkheid* van het aanwenden van rechtsmiddelen tegen een vóór inwerkingtreding tot stand gekomen rechterlijke beslissing en ten aanzien van de *appèltermijn*. Als nu een kantongerechtsvonnis in een zaak over een waardevordering met een geldelijk belang boven de f 3.500, maar onder € 1.750, op 1 december 2001 wordt gewezen, dan kan daarvan hoger beroep worden ingesteld (want voorzien in art. 38 RO) tot en met 1 maart 2002 (gezien de in art. 339 lid 1 Rv bepaalde appèltermijn, die overigens naar het komende recht niet zal wijzigen). Dat hoger beroep moet voor de rechtbank worden gebracht, want aldus bepaalt art. 54 sub 2° RO⁶; dat is dus dezelfde rechtbank, waarbij het betreffende kantongerecht een maand na zijn vonnis is ondergebracht! Als appellant nu op 31 december 2001 de appèldagvaarding doet uitbrengen, dan wordt – waar die dagvaarding ingevolge art. 2.4.1/125 Rv-nieuw de aanhangigheid bepaalt – de gehele appèlinstantie op

grond van overgangsartikel VII lid 1 beheerst door huidig procesrecht, terwijl als diezelfde appèldagvaarding op 2 januari 2002 wordt uitgebracht, dat het komende procesrecht zal zijn.

Maar het kan nog leuker: als het vonnis van de kantonrechter van 1 december 2001 nu een tussenvonnis is, dan wordt het hoger beroep tegen dat vonnis gebracht voor de rechtbank waar, afhankelijk van het moment van uitbrenging van de appèldagvaarding huidig of nieuw procesrecht van toepassing is. Als de rechtbank het tussenvonnis bekrachtigt, dan verwijst zij de zaak ingevolge de hoofdregel van art. 355

Rv (welke bepaling slechts tekstueel iets verandert) terug naar de rechter in eerste aanleg. Die rechter was evenwel het kantongerecht en niet de rechtbank, sector kanton. Van het eindvonnis van dat kantongerecht staat echter geen hoger beroep – bij het gerechtshof! – open, omdat het na 1 januari 2002 wordt gewezen en gezien de onmiddellijke werking van overgangsartikel VII lid 2 het gegeven dat de nieuwe competentiegrens van € 1.750 in het voorbeeld niet wordt overstegen, daaraan in de weg staat.

Noten

- 1 Voor een uitvoeriger bespreking zie: M. Ynzonides, 'Toekomstig burgerlijk procesrecht (3)', *Advocatenblad* 2001-19, p. 736-743, i.h.b. p. 737-739.
- 2 Maar zie de voor dit artikel geplaatste Open brief aan de Minister van Justitie.
- 3 TK 1999-2000, 27 181, nr. 3, p. 33; zie ter uitvoering van die garantie de bijlage bij het wetsvoorstel, EK 2000-2001, 27 181, nr. 323, p. 19-20.
- 4 Hetgeen tot op heden de maatstaf is, zie laatstelijk HR 13 april 2001, *NJ* 2001, 336, rov. 3.2.
- 5 TK 2000-2001, 27 824, nr. 3, p. 36.
- 6 Toegegeven kan worden dat 'de mogelijkheid' van het aanwenden van een rechtsmiddel zich letterlijk genomen niet behoeft uit te strekken tot de rechter, voor wie dat rechtsmiddel moet worden gebracht, maar nu naar mijn mening de appelland zich te dien aanzien niet behoeft te richten naar een wetsvoorstel, dat op het moment van het wijzen van het bestreden vonnis nog niet in werking is getreden, geldt ook in zoverre naar mijn mening eerbiedigende werking.

(advertentie)

TOGA
atelier
Schuur & Kessinkhuis

Kerstcadeau ?

Strikbeef met naam erop geborduurd Fl. 39,95 incl. BTW
(levertijd 3 dagen).

Industrieweg 51 - 2044 WS - Amsterdam - tel: 010-2490788
fax: 010-2490787 - www.toga.nl

Klaarmakerij sinds 1937

Bernard Poelman

leverancier van o.a. de Rijkse Toga's en de Toga's
van het Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties

superieure toga's
op uw maat gemaakt
leverbaar in lichtgewicht en half wol/laanla
of in zwaar wol (ultra-lichtgewicht)
volledige herfin in voornam
eveneens levering binnen enkele dagen mogelijk

Langs Potos 19 / 2511 CH Den Haag
telefoon 070 - 545 17 41 fax 070 - 542 11 70
e-mail: postnaam@seama.nl

Bent u een beetje
dagvaardig?

HV&PARTNERS
VOOR JURISTEN, VAST OF INTERIM

 www.advocatenwerk.nl TEL 010 - 240 06 05

FIF 33 ROTTERDAM

Rechtspraak en Rechtsadvies van de advocaat
Verenigd in het Gerechtshof in Vlaanderen en Nederland

- overleg adviesverlening
- strafrechtadviesverlening
- Financieel
- overtuiging overtuiging
- handelsrecht
- privaatrecht

Telefoon: 010 - 477 35 25 E-mail: info@fif33.nl
Fax: 010 - 477 02 30 Internet: www.fif33.nl

Vraag ons advies aan, want het wordt u niet aanbrengen.

Praktijkadres: (Kamerstuk 104, 2521 CH Rotterdam)
Overnameadres: Postbus 25294, 3001 HC Rotterdam